

KINDEREN LEREN OMGAAN MET CONFLICTEN

Met: “Jef en Lien!”

Andy Delmé is leerkracht in het zesde leerjaar van de Sancta Maria Basisschool in Aarschot. Hij werkte een boekje uit om met de kinderen te praten over het omgaan met verschillen en het hanteren van conflicten. We polsen even naar zijn motieven en ervaringen...

●●● Hoe ben je ertoe gekomen een boekje te schrijven over conflicten?

Ik volgde een DHOS-cursus (red.: *Diploma Hogere Opvoedkundige Studies*) en voor mijn actieonderzoek ging ik aan de hand van een dagboek op zoek naar dingen die komen bovendrijven tijdens mijn werk in de klas. Een element dat zeer belangrijk is voor mij, is dat ik in mijn kindertijd zelf gezien heb **hoe erg het is voor kinderen om in de ‘mindere’ positie te komen**, de frustraties om onderdrukt te worden door volwassenen. Ik koos er dan ook voor om onderwijzer te worden, omdat ik ervan overtuigd ben dat het anders moet kunnen. Dat het belangrijk is dat kinderen hun binnenkant ook kunnen laten zien.

In die zoektocht kwam ik uit bij de inzichten van Pat Patfoort en de ‘Vuurbloem’ (www.devuurbloem.be). De inzichten waar zij op bouwt, zowel in het werken met kinderen als in de bemiddeling bij conflicten op internationaal vlak, spraken mij enorm aan.

Eigenlijk gaat het erom dat je streeft naar gelijkwaardigheid in relaties. Meningsverschillen of conflicten tussen kinderen (en volwassenen) starten vaak met de wijze waarop er **met verschillen wordt omgegaan**. Het kan zowel gaan om uiterlijke verschillen als om verschillen in opvattingen. Vaak krijg je tussen die verschillende personen iemand die **in de positie van ‘meerdere’** stapt en de andere die **in de ‘mindere’ positie** terecht komt. Ze gaan zich boven elkaar zetten... en dan begint de ‘miserie’. Soms zijn het kleine voorvallen die aanleiding geven tot verschillende mechanismen waardoor het conflict steeds verder escaleert... Het verschil wordt steeds sterker en het geweld neemt toe.

Geweldloze weerbaarheid biedt een alternatief waarin het principe van **gelijkwaardigheid** centraal staat. We zoeken hierbij naar de motieven (gevoelens, gedachten) die achter het verschilpunt liggen en gaan hierover in communicatie. Samen wordt er dan creatief naar oplossingen gezocht waarbij ieder zich goed kan voelen.¹

Ik maakte er werk van om deze soms wat ingewikkelde inzichten te **vertalen in kindertaal**. Hoe kan je kinderen leren beter met elkaar om te gaan zodat er minder ruzies en pesterijen zijn en iedereen zich meer gewaardeerd voelt? Ik gebruikte hiervoor schema’s en tekeningen.

Gedurende een tweetal jaren werkte ik met **posters** om kinderen uit te leggen waar het vaak misloopt en hoe het anders kan.

¹ Voor meer achtergrond, zie ook recentelijk verschenen publicatie: [SOS conflict](#) (Abimo) – Corry Laura Van Bladel / concrete werkvormen voor geweldloos opvoeden en begeleiden

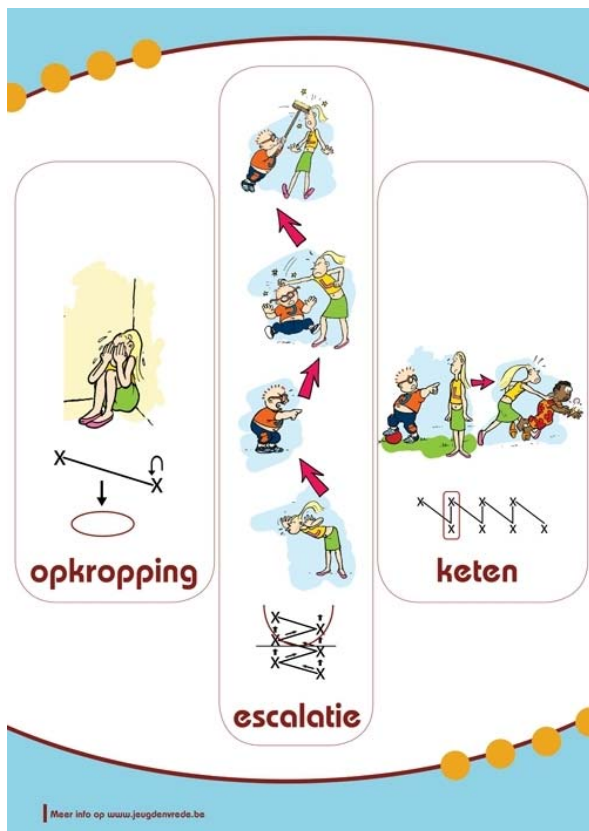

Daarna heb ik mijn stoute schoenen aangetrokken en mijn materiaal naar Pat Patfoort doorgemailed. Zij had in het verleden haar inzichten ook uitgetekend voor volwassenen in Senegal die niet kunnen lezen. We hebben onze ideeën samengelegd en zijn zo gekomen tot het boekje:

Jef en Lien (Jeugd & Vrede) – Pat Patfoort en Andy Delmé / prenten en schema's om met kinderen (8 – 12 j) te werken rond ruzie en conflict.

--- **Hoe is het boekje opgebouwd? Wie zijn Jef en Lien?**

In een inleiding beschrijft Pat in zeer eenvoudige taal de inzichten van het meerdere-mindere-evenwaardigheidsmodel.

Jef en Lien zijn twee kinderen die heel verschillend zijn van elkaar. Ze hebben ook regelmatig verschillende meningen. Dan schelden ze elkaar uit en doen ze elkaar pijn. Ofwel pesten ze anderen en maken het hun omgeving moeilijk. Soms voelen ze zich ook heel eenzaam en diep ongelukkig. En ze weten niet hoe ze uit dat hele gedoe kunnen geraken.

Ze beseffen niet dat zij, zoals zovele anderen, mee het geweld in onze wereld opbouwen, omdat ze het **Meerdere-Mindere systeem** gebruiken.

En dan ontdekken ze, in het tweede gedeelte van dit boek, dat er een andere manier is om met elkaar om te gaan: het **Evenwaardigheidssysteem**. Daar is het niet omdat je anders bent, dat je minder goed bent. Of omdat je een andere mening hebt, dat je verkeerd bent. Je voelt je goed zoals je bent. Jef en Lien leren ook in Evenwaardigheid te luisteren naar elkaar op een respectvolle manier.

--- **Hoe werk je hier nu concreet mee in de klas? Wat zijn jouw ervaringen hiermee?**

Ik sta in het zesde leerjaar en deze kinderen kunnen toch al wat abstractie maken van hun eigen gevoelens en zich in andere posities inleven.

In het begin van het schooljaar start ik al heel snel met het boekje. Het eerste deel wordt voorgelezen en samen praten we over geweld: hoe zit het in elkaar? Wat gebeurt er als iemand naar je scheldt? Hoe ga je om met verschilpunten en problemen?

Het valt me hier op dat kinderen dit eigenlijk heel goed herkennen in eigen situaties. Vooral de meer verbale leerlingen zeggen dat dit verhaal van de mechanismen wel klopt. Ze

herkennen het overlevingsinstinct in hun eigen ervaringen, bv. in ruzies thuis met broer of zus of in hoe papa of mama slechtgehumeurd is en dit soms consequenties heeft voor hen... Dit instinct is bij iedereen aanwezig.

Het moeilijke is voor hen vooral om te zoeken 'hoe kan het anders'? Ik laat hen hier dan op papier over reflecteren...

●●● **Vind je het soms niet moeilijk om zulke dingen te bespreken, bv. als het gaat om een moeilijke (kansarme) thuissituatie?**

Ik heb wel enkele kinderen in mijn klas die het thuis niet zo gemakkelijk hebben. Door hierover te praten, krijgen zij ook wel erkenning van de anderen. Ik heb tot nu toe nog geen situatie gehad die ik eigenlijk niet met de klasgroep kon bespreken. Misschien voelen de kinderen dit ook zelf aan? Ze kunnen ook een briefje steken in de brievenbus als ze dingen individueel willen bespreken.

Het kan natuurlijk ook gaan over situaties in de school of in de klas. Zo had ik vorig jaar

bijv. een echte voetballersklas. Zij waren geen makkelijke groep, er werd regelmatig gepest. De groep was moeilijk te motiveren... behalve als het over voetbal ging. Er was dan ook regelmatig ruzie over het voetballen. Dan nam ik met de kinderen de posters en liet ik hen verwoorden wat er gebeurde:

- 'Ik mocht niet mee voetballen!'
- 'Waarom niet?'
- 'Hij kan niet goed voetballen?'

Hier komt dan ook het verhaal over **omgaan met verschillen**: de ene kan goed voetballen en de ander kan dit niet zo goed. Hoe ga je ermee om? Door dit verder te bespreken, kwamen we uit bij de onderliggende betekenis: 'Ik wil spelen om te winnen' tegenover 'ik wil ook graag meedoen'.

We zochten dan naar hoe het anders kan: hoe kunnen we de ploegen eerlijk verdelen zodat iedereen kan meespelen en het toch spannend kan zijn?

Dit moet je natuurlijk tijd geven. Zeker als hun emotie heel hoog ligt, is het belangrijk om hun even te laten bekoelen! Anders kan je het niet verder bespreken.

We spraken dan ook af om erover na te denken en het de volgende dag terug op te nemen. Dat deed ik dan ook: de volgende ochtend begonnen we de dag ermee.

Ik heb gezien hoe bijvoorbeeld kinderen zich gaan excuseren tegenover elkaar. Natuurlijk staat niet iedereen sterk genoeg in zijn schoenen om dit te doen, maar er zijn toch verschillende kinderen die dit deden. Ook kinderen waar ik het niet van had verwacht!

Er zijn heel wat aanknopingspunten waar dit soort besprekingen zeer zinvol zijn: niet mogen meespelen op de speelplaats, uitgelachen worden met een minder rapportcijfer... Steeds gaat het om dingen waar de ene verschilt van de andere. Niet iedereen kan alles even goed.

We willen nu via het LOP met onze school ook werken aan een talentenportfolio, waarin eigenlijk ieder zijn verschillende talenten kan tonen. Dit sluit hier zeker heel sterk bij aan!

••• **Welke tip heb je naar andere leerkrachten die hierrond willen werken?**

Mijn ervaring leert mij dat als ik er **in het begin van het schooljaar** tijd in stop om het aan te brengen, de spanningen tussen de kinderen zienderogen minderen gedurende het schooljaar. Veel tijd vraagt het dus niet...Door zo te werken ontstaat er een band tussen de kinderen. Ze leren elkaars perspectief innemen en elkaar respecteren, ook al zijn ze anders.

De kinderen verwoordden dit ook zelf:

- Nick: *'Dit jaar pest ik veel minder'*
- Doris en Amelie: *Sinds onze meester met het boek 'Jef en Lien' werkt, is er meer vertrouwen in onze klasgroep en voelen wij ons veel beter.'*

Moeilijk blijft wel dat de kinderen soms in de vorige jaren nog weinig woordenschat hebben opgebouwd om hun gevoelens te uiten. Misschien moet hier in het basisonderwijs toch nog meer aandacht naar gaan...

Tekst: Ilse Aerden, medewerker Steunpunt GOK